aimed to establish, whether any structures (stone piles or ramparts) relevant to ancient agricultural fields were present on the left bank of the Jaurykla rivulet. During the survey 4 trenches (1–4) covering 103.5 m^2 in total were investigated. In the trenches 2 and 4 no structures identifying ancient agricultural fields were discovered.

In the trench 1 two damaged basements of the stone piles, which had about 3 m in diameter, were discovered. In the trench 3 a heavily damaged basement of a stone pile (?) was found as well.

The investigation has enabled us to conclude, that there are certain, although heavily damaged structures of ancient agricultural fields remaining on the left bank of the Jaurykla rivulet.

NERINGOS MIESTO NUOTEKŲ VALYMO ĮRENGINIŲ TRASŲ VIETŲ ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI

Rėda NEMICKIENĖ, Algimantas MERKEVIČIUS

AS „Merko Ehitus“ užsakymu vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrimai suprojektuotų ir rekonstruojamų Neringos miesto (Nidos, Preilos, Pervalkos ir Juodkrantės gyvenvietės) nuotekų valymo įrenginių trasų ir nuotekų valyklų sklypų vietose.

Tyrimų tikslas – patikrinti, ar suprojektuotose nuotekų ir vandentiekio trasose bei sklypuose nėra kokių nors archeologinių objektų. Žvalgomieji archeologiniai tyrimai vyko dviem etapais. Pradžioje įvairiose trasų vietose kasti šurfai, po to vykdyti archeologiniai mechanizuotų žemės kasimo darbų žvalgymai.

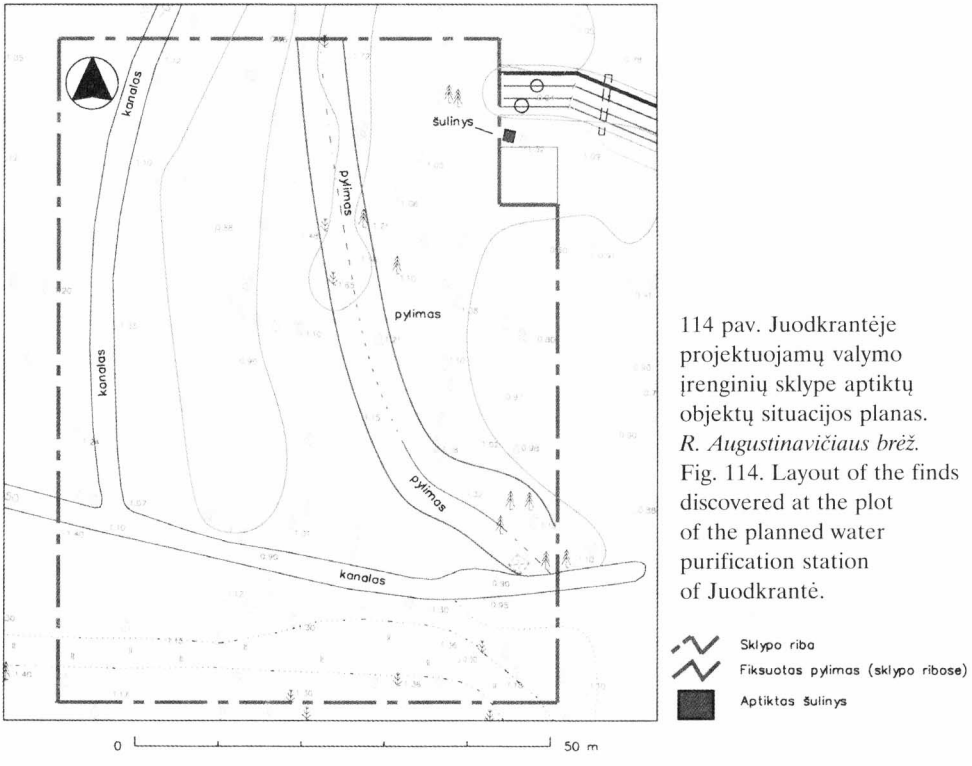
Bendras visų trasų ilgis – apie 3,8 km, iš jų apie 800 m suprojektuota Kuršių mariose.

Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu trasų ir sklypų vietose ištirtas 31 šurfas, iš viso 124 m^2. Nė viename iš šurfų nei kultūrinio sluoksnio, nei archeologinių radinių neaptikta.

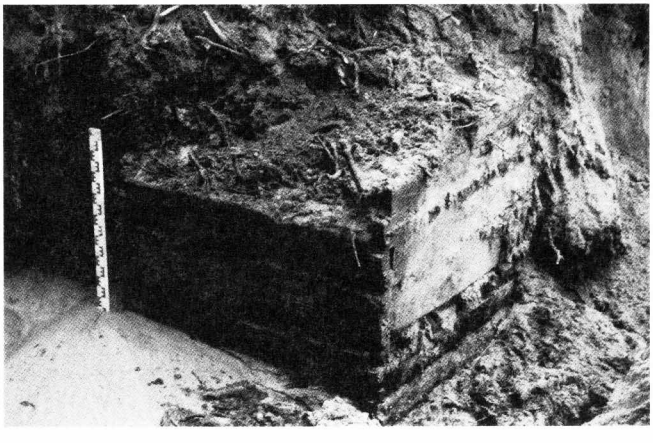
Prižiūrint mechanizuotus žemės kasimo darbus Juodkrantės gyvenvietėje, sklypo R pakraštyje, kuriame numatyta pastatyti nuotekų valyklas, surastas medinis šulinys. Tame pačiame sklype aptiktas ir pylimas (114 pav.).

Sklypas yra apie 185 m į V nuo kelio Smiltynė–Nida, į Š–ŠR nuo Griekų daubos, Lapių miške, žemoje, labai drėgnoje vietoje. Jis orientuotas Š–P kryptimi 80 m, R–V kryptimi 60 m. Į Š nuo jo yra apie 45 m aukščio kopa.

Apie 4–5 m pločio ir apie 0,5 m aukščio pylimas aptiktas R sklypo dalyje. Jo R pakraštys yra apie 19 m į V nuo R sklypo pakraščio. Toliau pylimas nuo Š sklypo dalies eina į PR ir dar šiek tiek tęsiasi už sklypo ribų. Jis taip pat tęsiasi apie 10 m ir į Š nuo sklypo, kur atsiremia į kopą. Sklype į R ir V nuo pylimo yra drėgnos vietos. Ši struktūra buvo užfiksuota plane ir nuotraukose. Ji netirta, kadangi, pasak užsakovų, neaišku, ar apskritai bus statomi kokie nors statiniai šiame sklype. Remiantis surinktais duomenimis, galima daryti prielaidą, kad minėtas pylimas yra senasis kelias. Reguliariai pašto siuntos keliu pradėtos gabenti XVII a. (N. Strakauskaitė, *Kuršių*

114 pav. Juodkrantėje projektuojamų valymo įrenginių sklype aptiktų objektų situacijos planas. *R. Augustinavičiaus brėž.*
Fig. 114. Layout of the finds discovered at the plot of the planned water purification station of Juodkrantė.

115 pav. Medinis šulinys, aptiktas archeologinių žvalgymų metu Juodkrantėje. *A. Merkevičiaus nuotr.*
Fig. 115. A wooden well discovered during the archaeological survey in Juodkrantė.

Nerija – Europos pašto kelias, Klaipėda, 2001, p. 13). Didžioji pašto kelio atkarpa ėjo palei jūrą. Senasis pašto kelias vedė per Šarkuvos mišką, nuo Šarkuvos iki Kuncų tęsėsi pamariu, toliau šakojosi į dvi atšakas, kurių viena ėjo pamariu, kita arčiau jūros, o nuo Rasytės beveik iki Smiltynės kelias tęsėsi pajūriu su atšakomis į Nidą ir Juodkrantę (ten pat, p. 11). Tačiau Kuršių Nerijos kelio ruožas kėlė itin daug rūpesčių dėl dažnų užpustymų. Labai užpustyta buvo XVIII a. antroje pusėje. Dėl šios stichijos Nerijoje liko mažai miško (ten pat, p. 15). Siekiant palengvinti paštą gabenančių vežėjų darbą visame kelyje, kas mylią ar dar tankiau buvo pastatyti specialūs kelio stulpai. Visame maršrute buvo iškasti šuliniai, palengvinę pašto arklių aprūpinimą gėlu vandeniu (ten pat, p. 15). Šis pašto kelias intensyviai naudotas iki XVIII a. ketvirtojo dešimtmečio pradžios. 1833 m. nutiesus naują pašto kelią Kionigsbergas–Tilžė–Tauragė, senasis prarado reikšmę (ten pat, p. 15). Dabartinis Kuršių Nerijos kelias pradėtas tiesti XX a. pirmojo dešimtmečio pradžioje. 1909 m. kelio tiesimo darbai buvo baigti, o kitais metais jis buvo apsodintas medžiais (ten pat, p. 28). Peržiūrėjus XIX a. pabaigos bei XX a. pradžios Juodkrantės planus šiam teiginiui pagrįsti trūksta duomenų, kadangi juose senasis pašto kelias pažymėtas arčiau jūros, o nuo Griekų daubos į Š jo lokalizaciją sudėtinga nustatyti.

Medinis *šulinys* surastas sklypo ŠR dalyje. Sklype mechanizuotai iškasta apie 8 m pločio, apie 10 m ilgio ir iki 2 m gylio duobė, kurios PR dalyje po storu medžiu, apie 60 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus, tamsiai geltono maišyto smėlio sluoksnyje atsidengė šulinio Š ir V dalys (115 pav.). Mechanizuotai kasant duobę, 1,4 m ilgio, apie 25 cm pločio ir apie 6 cm storio šulinio Š sienelės viršutinis pusrąstis buvo užkabintas jo nepažeidžiant ir nuimtas ekskavatoriumi. Be jo, šulinio konstrukciją Š dalyje sudarė dar 4 nuo 15 iki 25 cm pločio horizontaliai sudėti pusrąsčiai. Šulinys buvo 1,4x1,4 m dydžio. Matomas jo aukštis – 1,1 m. Šulinio P ir R dalys tęsėsi į P ir R nuo iškastos duobės.

Šulinio V dalyje buvo 5 apie 18–30 cm pločio pusrąsčiai. Išorinė jų dalis lygi, nutašyta (?) (ar nuobliuota), vidinė išgaubta. Šulinio pusrąsčiai vienas prie kito sudėti glaudžiai, be tarpų. Kampuose sujungti standžiai ir sandariai sukertant juos vadinamąja „kregždės uodega“. Kai kuriose vietose šulinio pusrąsčiai buvo sukalti kaltiniais vinimis. Vieno iš jų galvutė buvo apie 1 cm skersmens, netaisyklingo keturkampio formos.

KU atliko išimto pusrąsčio dendrochronologinius tyrimus, pagal kuriuos preliminariai šulinį galima datuoti 1734 m. Remiantis šiais tyrimais, galima daryti prielaidą, kad šulinys buvo pastatytas dar prieš didįjį XVIII a. antrosios pusės užpustymą, kurio metu greičiausiai jis ir buvo užpustytas.

Šulinys užfiksuotas planuose ir nuotraukose. Jis buvo paliktas pirminėje vietoje. Pasak darbų vykdytojų, tolesniems darbams, jeigu jie ir bus vykdomi šiame sklype, šulinys netrukdysiąs.

Duobėje prie šulinio visi žemės sluoksniai natūralūs. Viršuje buvo apie 25–30 cm storio miškožemis. Po juo atsidengė apie 45 cm storio suplautas šviesiai geltonas smėlis su medžių šaknimis. Giliau – apie 10 cm storio tamsiai rudos, juosvos durpės. Iškastos duobės apačioje – šviesiai geltonas smėlis. Kitose duobės sienelėse buvo taip pat natūralūs sluoksniai.

ARCHAEOLOGICAL SURVEY OF THE NERINGA CITY WATER PURIFICATION STATION PIPING ROUTES

In 2005 archaeological surveys were performed at the planned and reconstructed piping routes and plots of the Neringa city (including settlement of Nida, Preila, Pervalka and Juodkrantė) water purification stations. The total length of the routes was about 3.8 km; out of which about 800 m were planned to be laid on the bottom of the Curonian bay.

During the archaeological survey throughout the piping routs and station plots 31 test pits were excavated; the total area investigated made 124 m^2. Neither cultural layer, nor archaeological finds were discovered.

In the plot of the Juodkrantė settlement water purification station during the archaeological monitoring of the mechanized earthwork an about 4 to 5 m wide and about 0.5 m high rampart was discovered (Fig. 114). Presumably this could be an ancient road. In the same plot a wooden well was found. Its dimensions were 1.4x1.4 m, whereas the visible height reached 1.1 m (Fig. 115). The KU performed the dendrochronological investigation, according to which the well has been preliminary dated to the year 1734.

PANEVĖŽIO MIESTO ŠIAURINIO APLINKKELIO SANKRYŽOS ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI

Rėda NEMICKIENĖ, Algimantas MERKEVIČIUS

2005 m. vykdyti Panevėžio Š aplinkkelio (A17 22,25 km) ir Panevėžio–Rygos (A10 9,87 km) dviejų lygių Ūtos sankryžos žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai.

Ištirti 43 šurfai, iš viso 43 m^2 dydžio plotas. Viename iš šurfų (21) surastos 4 rusvai žalsvos stiklo šukelės. Viena iš jų – butelio dugnelio dalis ir 3 butelio sienelės šukės. Panašu, kad visos jos yra vieno indo. Surastas stiklas datuojamas XVII a. pabaiga – XVIII a. Tame pačiame šurfe taip pat buvo surasta aukštoje temperatūroje apsilydžiusio ir įgavusio blizgesį kalkakmenio. Šurfe 25 surastas vienas miniatiūrinis kalkakmenio gabaliukas. Minėti šurfai iškasti Benediktavičienės slype, esančiame į R nuo kelio A10. Pasak sklypo savininkės, jos sklype buvęs stiklo „fabrikėlis“, apie kurį ji sužinojusi iš savo tėvo, o šiam apie jį yra pasakojęs jo tėvas. Benediktavičienė minėjo, kad vaikystėje suartoje dirvoje pati rasdavusi daug gražių spalvoto stiklo šukelių ar rutuliukų. Be to, pats gyvenvietės pavadinimas Ūta rodo galimai čia buvusią stiklo gamybos vietą.

ARCHAEOLOGICAL SURVEY OF THE PANEVĖŽYS NORTHERN BYPASS CROSSING

In 2005 an archaeological survey was carried out at the Panevėžys city northern bypass section (A17 22.25 km) and at the Panevėžys–Riga highway double level crossing site at Ūta (A10 9.87 km). During the survey 43 test pits were excavated; 43 m^2 were investigated in total. In one of the test pits 4 glass shards dating to the late 17th – 18th century were discovered.